

Nieuwbouw Jeroen Bosch Ziekenhuis

Een ziekenhuis met een groene uitstraling

Medio 2011 werd in Den Bosch het nieuwe Jeroen Bosch Ziekenhuis officieel geopend. Het complex telt maar liefst 100.000 vierkante meter. Drie bestaande Bossche ziekenhuizen zijn erin samengevoegd. In het ontwerp is al in een zeer vroeg stadium een prominente plaats ingeruimd voor groen, vanuit de gedachte dat een aangename, groene omgeving bijdraagt aan het welbevinden van mensen en sneller herstel van patiënten.

Door Annemieke Bos – Foto's: Paul Groenen en Annemieke Bos

De binnentuin met Ginkgo's.

Er is gekozen voor grotere maten bomen.

“Groen doet iets met mensen”, stelt Celia Noordegraaf. Zij is manager Marketing, Communicatie en Customer Relations bij het Jeroen Bosch Ziekenhuis. “Bewust of onbewust heeft het invloed op hun welbevinden. Uitgangspunt voor de architectuur was een welkome plek te creëren, met een sfeer die mensen geruuststelt. Een opname of

onderzoek is immers veelal een spannende gebeurtenis. Ook voor bezoekers van patiënten. Patiënten en bezoekers, maar zeker ook medewerkers moeten zich er prettig voelen en er goed hun weg kunnen vinden. Veel daglicht, gebruik van warme kleuren, afwisseling in beplanting en natuurlijke materialen als hout dragen daaraan bij.”

Meerstammige bomen geven volume.

Zicht op het voorplein; open en groen.

Paul Groenen en Egbert Roozen bij een van de binnentuinen.

Onderzoeks- en Innovatieagenda

De aanleg van het groen rondom het Jeroen Bosch Ziekenhuis sluit naadloos aan op het concept 'Groen en Gezondheid' dat VHG voorstaat. Daarmee wil de branchevereniging zich richten op het toepasbaar maken van wetenschappelijke kennis in de praktijk. Tegelijkertijd is nog meer onderzoek nodig. Branchevereniging VHG werkt dan ook actief mee aan de innovatie- en onderzoeksagenda 'Groen en Gezondheid' van ELCA, de Europese koepelorganisatie van hoveniers en groenvoorzieners. Doel van de agenda is om meer structuur en prioriteiten aan te brengen in de Europese onderzoeken naar de waarden van groen. De agenda bevat diverse thema's voor onderzoeken die meer feiten opleveren over de relatie tussen groen en gezondheid. Contacten met organisaties zoals het Jeroen Bosch Ziekenhuis zijn daarvoor zeer waardevol: "Als we weten welke behoeften er zijn in de markt, dan kunnen we initiatieven voor innovatie met elkaar verbinden", aldus VHG-directeur Egbert Roozen.

"Groen, kunst en muziek, daarvoor is bewust ruimte gecreëerd."

Voorplein met recreatieve functie

De groene uitstraling is direct al duidelijk zichtbaar op het plein bij de centrale entree van het ziekenhuis. De gras-eilanden met volwassen bomen, de fraai vormgegeven zitbanken, de fontein en een aantal kunstobjecten maken het tot een sfeervolle ontmoetings- en verblijfsruimte. "Het voorplein heeft een belangrijke recreatieve functie", vertelt Paul Groenen van MTD Landschapsarchitecten. "Het is een openbare ruimte die is ingericht als 'stadsplein'. Dit staat soms op gespannen voet met de verkeersfunctie die het plein ook heeft. Auto's, bussen en taxi's rijden hier af en aan. Voetgangers moeten op veilige wijze de ingang kunnen bereiken. Dat alles hebben we in moeten passen in het ontwerp."

Elke binnentuin een eigen sfeer

Wie door het ziekenhuis loopt, komt langs een aantal binnentuinen. Totaal zijn er negen van deze patio's met elk een eigen beplantingsthema. Zo is er een tuin met Ginkgo's met Taxus als onderbegroeiing, een tuin met Prunus serrulata waaronder Viburnum tinus groeit en een tuin met Magnolia's met daaronder buxus. Zo heeft elke tuin zijn eigen sfeer en uitstraling. De afwisseling

in de beplanting helpt in de oriëntatie in het omvangrijke gebouw.

Aansluiting op natuurgebied

Aan de 'achterkant' (de zuidwestelijke stadsrand) grenst het ziekenhuis aan natuurgebied de Gement. Hier is een natuurlijk parklandschap aangelegd, met bloemweides, glooiende rietoevers langs het water en wandelpaden die aansluiten op de Gement. Dit is een moerassig gebied. Daarom is onder het gebouw een geavanceerd systeem aangelegd voor waterberging.

Breed draagvlak

Het draagvlak voor het toepassen van groen rondom het ziekenhuis was en is breed. De nieuwbouw was voor het ziekenhuisbestuur een kans om een gebouw te realiseren waarin de patiënt centraal staat. Een hoge kwaliteit van zorg, goede logistiek en extra services vormen de pijlers van de Healing Environment-gedachte die het ziekenhuis aanhangt. "Groen speelt daarin een rol", aldus Noordegraaf, "maar ook beelden- de kunst en muziek dragen bij aan een aangename sfeer. Daarvoor is bewust ruimte gecreëerd." Ondersteuning kwam ook van buiten het ziekenhuis.

Zo is er een Stichting Vrienden Jeroen Bosch Ziekenhuis opgericht, die voor tien projecten fondsen wist te werven bij particulieren, stichtingen en bedrijven. De tuinen rondom het ziekenhuis was één van de projecten. "Vooral de bomen waren geliefde objecten om te sponsoren", vertelt Noordegraaf. "Daardoor is het ziekenhuis van 'iedereen' geworden."

Onderzoek

De effecten die het uitzicht op het groen en het verblijven in het groen heeft op het welbevinden en herstel van de patiënten, zijn nog niet gemeten. "We werken aan een instrumentarium waarmee we de beleving en ervaring van patiënten kunnen meten", stelt de marketingmanager. "Niet alleen van het groen, ook van andere aspecten. Tot nu toe merken we wel aan de vele positieve reacties van patiënten, bezoekers én medewerkers, dat we er goed in geslaagd zijn om een aangename omgeving te creëren. Er zijn ideeën om groen nog meer in het behandelproces in te zetten. Bijvoorbeeld bij revalidatie, geriatrie en psychiatrie. Daar kun je dan onderzoeken aan verbinden."

Aanleg en onderhoud

De aanleg van het groen is uitgevoerd

door Van Helvoirt Groenprojecten. Ook het onderhoud neemt dit bedrijf de komende jaren op zich. "Dat is bewust zo aanbesteed", aldus Noordegraaf. "Om de kwaliteit te waarborgen bouwen we het liefst met elke leverancier een langdurige relatie op, die we ook graag inhoudelijk invullen. We gaan dan de dialoog met elkaar aan en wisselen ideeën uit. Samen zullen we wellicht nog nieuwe plannen realiseren, zoals een picknicktuin. Veel van onze leveranciers zijn lid van Health to Business, de businessclub van het ziekenhuis." Beide gesprekspartners kijken tevreden terug op het bereikte resultaat. Groenen is verheugd over de kwaliteit die de landschapsarchitecten mochten maken: "de mooie, grote exemplaren bomen (geleverd door boomkwekerij Ebben BV - red.), het natuursteen. Je loopt niet door een 'zorgfabriek', het groen straalt rust uit." Noordegraaf is vooral positief over de binnentuinen en het uitzicht vanuit elke verdieping van het ziekenhuis. "Je ziet goed de veranderingen in de natuur bij het wisselen van de jaargetijden. Doordat gekozen is voor volwassen bomen, is het groene karakter direct al heel herkenbaar." ■